

Posudek rigorózní práce

André Lefevere a jeho manipulační škola

Mgr. Jan Šmrha

Obhájená diplomová práce byla komisí obhajoby navržena k předložení jako rigorózní po doporučeném rozpracování. Kandidát práci přesně v tomto smyslu upravil: vznikly nové podkapitoly, některé jiné byly rozšířeny. V zásadě šlo i o hledisko české recepce, protože Lefevere byl doposud interpretován pouze z hlediska kultur západních. Práce tak přináší oba pohledy a zasazuje Lefevera do širšího dobového kontextu translatologie, v němž se promítá i paralelní vývoj československé teorie překladu. Další rozšíření se týkalo propracovanosti kapitol k teorii, tedy k pojmům, modelům a metodologii. I zde je možné konstatovat, že se kandidát tohoto úkolu dobře zhostil a zachoval si i patřičný odstup.

Cílem této historiograficko-teoretické práce bylo popsat, analyzovat a zhodnotit dílo A. Lefevera jako zakladatelské osobnosti jednoho západního proudu literárně a historicky orientované deskriptivní teorie v jeho dobovém i současném kontextu. Vývojové linie české a západní translatologie se liší, proto bylo úkolem vysledovat i jejich souběh a případné vzájemné ovlivňování či styčné vývojové body. Úkol byl náročný z hlediska šíře i hloubky náhledu, jakož i z hlediska interpretace.

Lefevere je v práci rozebrán z relevantních pohledů – vědecké spolupráce a východisek, metodologie, teorie a didaktiky v dobovém kontextu. Analýza děl sleduje Lefeverův teoreticko-metodologický vývoj v rámci jím založené „manipulační školy“ a její konstituce, jakož i dnešní status této teorie v rámci translatologie, včetně některých jejích kritik a aplikace v empirickém výzkumu.

Po životopisném úvodu a dějinách vzniku manipulační školy v evropském kontextu se rozbor věnuje analýzám prací vývojově v chronologickém sledu a končí pozdní tvorbou integrující nové humanitní „obraty“; zároveň tento vývoj sleduje po tematické linii teoreticko-metodologické. Lefeverův vývoj je zajímavý tím, že u něj nedochází k negaci předchozích vývojových stadií v západních humanitách včetně translatologie, ale že si dovedl „integrativně“ udržet pozitivistický deskriptivismus i v kombinaci s novými proudy, což je ze zpracování rigorózní práce patrné. Svojí koncepcí umožňuje práce v této souvislosti postřehnout i to, jaký případný vliv mělo „přesazení“ západoevropského komparatisty do severoamerického akademického prostředí za současné spolupráce s Bassnettovou, jakož i to, jakou půdu Lefevere připravil některým současným americkým komparatistům, kteří se translatologii věnují (Venuti, Tymoczko, Gentzler), či jak se do tohoto proudu stihl sám zapojit.

Práce dále představuje Lefeverův model překladu, k němuž vytváří i schéma (56), pojednává jednotlivé kategorie a pojmy (i ty sleduje v jejich vývoji) a poskytuje případná relevantní srovnání s jinými teoretickými koncepcemi včetně Popovičovy. Zvláště zajímavá je konfrontace rámcových pojmů „přepisu“ a „metatextu“ (4.5). Jsou zde však i interdisciplinární přesahy, např. k literární vědě či sociologii.

Je nutno velmi ocenit i úplný soupis Lefeverových publikací, který obsahuje nejen vědecké práce, ale i redakce, recenze a překlady.

Z práce je evidentní, že se autor rozhodl zachovat odstup a podat pokud možno objektivní obraz. Práce je dobře koncipovaná a psaná kvalitním odborným stylem. Zcela jistě poslouží i jako

spolehlivý zdroj poznání manipulační školy a Lefevera v českém akademickém prostředí; ostatně jinde nebylo toto téma zpracováno a jinojazyčné přehledové publikace jsou kusé.

Práce splňuje požadavky a doporučuji ji k obhajobě.

Náměty k diskusi:

- Robinson k Lefeverovi (mj. vypadl z bibliografie)
- Rezervní texty (60)
- Analog, funkce překladu, světová literatura
- Dobová překladatelská metoda v dějinách kultur a vazba teorie překladu (69)
- Současná anglosaská norma/metoda překladu; metody v prestižních kulturách, vazba ideologie vědy na geopolitiku, univerzálie (69)
- Existence obecné teorie překladu (75)
- Evropocentrismus (78)
- Bourdieu: subpole úzké produkce a velkoprodukce ve vztahu k příjemci a Lefevere (profesionalita, diferencovanost)

V Praze dne 28. 10. 2015

Zuzana Jettmarová